

наслідування, ідентифікація зі своїми батьками. Тому сім'я є одним із чинників формування співзалежності особистості.

Література:

1. Рощина Т. КТП співзалежності (на прикладі клінічного випадку). Київ : Український інститут когнітивно-поведінкової терапії, 2017. 44 с.
2. Cermak T. Diagnosing and treating codependence. New York : Hazelden Publishing, 1998. 132 p.
3. Fischer J. L. Measuring codependency. *Alcoholism Treatment Quarterly*. 1991. № 8. P. 87–99.
4. Karpman S. Options. *Transactional Analysis Journal*. 1971. Vol. I, № 1. P. 79–87.
5. Potter-Efron R. T. Assessment of co-dependency with individuals from alcoholic and chemically dependent families. *Quart.* 1989. V. 6, № 1. P. 37–57.

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-267-1/23>

MODERN ILLUSTRATION IN CHILDREN'S BOOK PUBLISHING IS WITHOUT IDEOLOGY, VIOLENCE AND WAR: IN THE CREATIVE WORK OF ARTISTS OF THE LVIV NATIONAL ACADEMY OF ARTS

СУЧАСНА ІЛЮСТРАЦІЯ В ДИТЯЧОМУ КНИГОВИДАННІ БЕЗ ІДЕОЛОГІЇ, НАСИЛЬСТВА І ВІЙНИ: В ТВОРЧОМУ ДОРОБКУ МИТЦІВ ЛЬВІВСЬКОЇ НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ МИСТЕЦТВ

Maiovets A. I. Майовець А. І.

Graduate student, Lviv National Academy of Arts, Fine Arts (2015) and graduate student, Ukrainian Catholic University, 1st course of Theology (2022-2026)

аспірант, Львівська національна академія мистецтв, Образотворче мистецтво (2015) та аспірант, Український католицький університет, 1 курс Богослов'я (2022-2026)

Дитяча книга містить ознаки часового впливу, окрім вміщеного ілюстративного матеріалу та текстової частини. Візуальне наповнення дитячих книг відображає певні тенденції часу домінуючої ідеології, суспільства. Книга справляє значний вплив на сучасному етапі у вихованні, в навчанні дитини у пізнанні нею навколишнього світу,

фактів та явищ. Тематичний репертуар дитячої книги є актуальним з огляду пізнання своєї історії, культурно-духовної приналежності, ідентичності.

Тематичний репертуар дитячих книг з другої половини ХХ – початку ХХІ ст. має свої характерні особливості. Можна умовно виокремити три теми підняті в дитячих творах: 1950–60-ті рр. – це теми Другої світової війни, революційні події, культивування культу «вождів», возвеличення героя партизана; 1970–1980-ті рр. – це «гонка озброєнь», освоєння космосу, розвиток промисловості, успіхи у спорті та веденні господарства; 1990-ті рр. – це Чорнобиль (ЧАЕС), релігія, відродження держави, етнонаціональних рис традиції і культури державності.

Видавничо-поліграфічна галузь розвивається, вдосконалюється технічне оснащення друкарень, найбільш активно це відбувається з другої половини ХХ ст. Відбувся поступовий перехід з високого способу друку на офсетний (плоский). Друк книг здійснюється на машинах офсетного типу. З поширенням комп'ютера і відповідного програмного забезпечення удосконалювалась та пришвидшувалась робота видавництва на етапі додрукарської підготовки, у видавничій царині.

З удосконаленням комп'ютерних технологій впровадження нового програмного забезпечення, наприкінці ХХ ст. художники все частіше корегують або виконують ілюстрації на комп'ютері. Художньо-пластична особливість таких творів є відмінною від попередніх, класичних графічних технік та способів, що, в свою чергу, породжує новий тип ілюстрацій, художнього оформлення, означеного як комп'ютерна графіка.

Методологічною основою є історико-культурний розгляд, етап розвитку видавничо-поліграфічного, матеріального оснащення і програмного забезпечення, що послужило інструментарієм до створення ілюстрацій, художнього оформлення дитячих видань означуваного часу.

Аналіз дослідження. «Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань: Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століття» В. Сидоренко [2]. «У виданні вперше у вітчизняному мистецтвознавстві комплексно розглянуто шлях, пройдений візуальним мистецтвом упродовж ХХ – початку ХХІ ст.» [2]. Авторка М. Славова досліджує дитячу книгу, ставить риторичне питання про розвиток сучасних видань для дітей в соціокультурному стані [3, с. 38-39]. У статті «Модерна окцидентія мистецького Львова. *Образотворче мистецтво*» Р. Яців простежив новітні втілення, відображені у графіці [4, с. 10-11]. О. Мельник у статті «Комп'ютерна графіка у сучасній книжковій ілюстрації: проблеми техніки та стилю» дослідила сучасну книжкову ілюстрацію та особливості її виконання з використанням комп'ютерної графіки, розглянула питання технічних особливостей роботи з

комп'ютерною графікою, зокрема з акцентовано увагу на сучасній тенденції нефотореалістичної візуалізації в ілюструванні та пошуку унікальної авторської мови [5, с. 157-161].

Досвід окремих ілюстраторів, випускників Львівської національної академії мистецтв, творча програма яких набула розвитку від початку ХХІ ст. Відзначаються спільні риси фахових критеріїв митців, які працюють над видавничими проєктами для дитячої аудиторії: загальні підходи до вирішення системи «автор – текст – бачення», стилістика, метафорично-пластична образність, інтерпретація елементів етнічної традиції та сучасні дизайн-технології.

Випускники кафедри графічного дизайну, а також інших кафедр ЛНАМ, співпрацюють з різними видавництвами, зокрема: «Каменярь», «Апріорі», «Видавництво Старого Лева», «Свічадо», «Світ», реалізують свої оригінальні формально-образні ідеї. Вперше здійснюється типологія основних принципів вирішення просторових ілюстративних комплексів, що належать до характерних для львівської академічної фахової мистецької освіти особливостей декоративного трактування пластичної форми та звернення до фольклорної традиції.

Авторські новаторські графічні вирішення обкладинок, розворотів видання. Художники сміливі свого бачення книги всеціло, конструкція книги може змінюватись під неklasичний варіант оформлення, або ілюстрація буде створюватись з виходом за рамки звичного формату художнього оформлення [1].

В спільній канві часу присутні риси фахових критеріїв митців, які працюють над видавничими проєктами для дитячої аудиторії: загальні підходи до вирішення системи «автор – текст – бачення». Серед сучасних митців молодшої генерації, випускників ЛНАМ, можна відзначити: Мар'яну Качмар (Фляк), Христину Рейнарович, Анастасію Стефурак, Андрія Лесіва і Роману Романишин (Творчий тандем «Аграфка»). Художники-графіки і сучасне іменування як дизайнери працюють з видавництвами, великими і приватними, оформляють твори українських та зарубіжних авторів-письменників. В однаковій мірі відчувають пластичну форму ілюстрації та текст на папері, вміло творять композицію розворотів, обкладинки. Декоративно-площинні малюнки заповнюють градієнтними заливками, мальованим орнаментом та декором. Досі подібне ілюстративне, художнє рішення не застосовувалось в оформленні видань, на етапі створення книги, до видавничої підготовки, що стало можливим лише з поширенням комп'ютерної графіки.

Мар'яна Качмар (Фляк), випускниця ЛНАМ факультету образотворчого мистецтва і реставрації, кафедри сакрального мистецтва (2006). Основна діяльність мисткині тісно пов'язана з оформленням

дитячої періодичної літератури. Мар'яна Фляк працює над іконами – в стилі виконання простежуємо характер присутній в ілюстрації. Вона є головним художником дитячих журналів «Ангелятко», «Ангеляткова наука» та провідним ілюстратором львівського видавництва «Свічадо», журналу «Зернятко». Мисткиня створює ілюстрації у програмах векторної і растрової графіки. Оформлює дитячі твори сучасних українських та зарубіжних авторів. Зображення адресує маленьким читачам дошкільного віку. Працює над оформленням журналів «Ангелятко» і «Ангеляткова наука». В доробку мисткині дитячі книги сучасних українських письменників, зокрема: Миронович Оксани «Віршки для дівчаток та хлоп'ят» (Ілюстрація 1), Богдана Стельмаха «Християнська абетка» (Іл. 2). Виконані ілюстрації є без надмірного декоративізму чи орнаменту. Художниця звернула увагу на риси обличчя і поведінці героїв. Відносно основних пропорцій тіла великими зробила голови дітей і тваринок. Виразно по трактовані портрети дійових персонажів оповідань, віршів та казок. Присутня пастельна гама кольорів і делікатно застосована каліграфічна лінія в абрисі малюнку. Мар'яна Фляк якісно застосувала можливості комп'ютерної графіки в створенні ілюстративного ряду, чітко врахувала особливість читацької аудиторії і сприйняття малюнків дітьми.

Христина Рейнарович, випускниця ЛНАМ, плідно співпрацює з видавництвами: «Свічадо», «Світ», «Каменярь». Вона виконує свої ілюстрації в програмах растрової графіки. Мисткиня прискіплива до деталей у художній стилістиці малюнків. Окремі сегменти композиції вирішує одним орнаментом, декором, а наступні – іншими варіантами накреслення. Варто відзначити оригінальний авторський орнамент і декор, який розроблений засобами програмного забезпечення в растровій графіці. Варіативність у застосуванні даних способів є інтуїтивною художньою річчю. Художниця здебільшого оформлює дитячі книги молодшого шкільного віку. Вправний рисунок, композиція, кольорове і тональне вирішення, застосування графічних програм – в результаті, цими засобами художниця творить довершені розворотні, сторінкові ілюстрації. Досягає бажаних результатів – не втрачаючи в деталях ніжно випрацьованих персонажів. Крім самого ілюстрування, художниця вдається і до макетування, дизайну сторінки, розвороту чи цілого видання (Іл. 3).

Анастасія Стефурак, з семи років займалась в художніх гуртках, навчалась в Івано-Франківській ДХШ ім. О. Сорохтея, випускниця ЛНАМ (2013), дипломним проєктом була серія ілюстрацій до книжки «Українські прислів'я». На даний час працює графічним дизайнером в студії дизайну, співпрацює з «Видавництвом Старого Лева». Працює в техніках комп'ютерної графіки та колажу. Вдало поєднуючи

комп'ютерні можливості і ручних авторських технік. Мисткині імпонує напрямок «магічного реалізму» в літературі та образотворчому мистецтві. Серед книг «Старого Лева» художницею оформлені: «Невгамовна кейті» (Іл. 4), «Невгамовна кейті в школі» Сьюзен Кулідж, «Прислів'я українські» [8]. Створені ілюстрації є пастельної гами кольорів, площинні, сповнені легкості та ніжності в стилізації дійових персонажів, без надмірного орнаментального чи декоративного прикрашання. Певна іконічність зображень в характері рисунку, в колористиці малюнків. Авторське рішення найбільш вдале в поєднанні колажу створене засобами комп'ютерної графіки. Загалом, ілюстрації справляють позитивні емоції та легкість у сприйнятті.

Творча майстерня «Аграфка» – це Романа Романишин та Андрій Лесів. Творчий тандем двох митців, випускників ЛНАМ, котрі живуть та працюють у Львові. Свої ідеї вони втілюють в авторських книгах, у вільному виконанні ілюстрацій [9]. Характерна особливість графічного втілення обох митців: в їх ідейному, в концептуальному вирішенні ілюстрацій, в художньому трактуванні оформлення не схожому на інше. Незвичне поєднання комп'ютерної графіки та техніки колажу, з використанням текстури і фактури різних матеріалів і площини створених засобами графічних програм та методом ручного виконання. Частина малюнку зроблена у векторних і растрових програмах, а інша домальована методом туші і пера та заздалегідь вирізаними витинанками, аплікаціями з різноманітних підручних матеріалів в основному тканинок (Іл. 5).

Неформальна сучасна ілюстрація створена до дитячих книг є без впливу ідеології, насадження мови насильства і ворожнечі чи війни. Очевидно, що після 24 лютого 2022 р. і жахливих подій російського військового вторгнення в Україну, це знайде свій відгос і в дитячому книговиданні. Найперше, на мою думку, це буде вирішено: в позитивному патріотичному піднесенні, в героїзації незламного духу українців, воїнів, медиків і волонтерів України. Автори-письменники ще напишуть актуальні твори часу, а митці будуть це зображати на папері до чергових дитячих видань.

Отже, сучасний книжковий ринок засвідчує лише високий коефіцієнт різнопланової літератури і періодики для дітей, що в свою чергу, породжує конкуренцію та викристалізовує високу культуру оформлених видань. Митець залишається автором художнього виконання дитячого видання. Ілюстративний матеріал відповідає потребам в сучасних умовах книговидання і зацікавлень у дітей дошкільного та молодшого шкільного віку.

Лл. 1. Митронович Оксана «Віршики для дівчаток та хлоп'ят»¹

Лл. 2. Богдан Стельмах «Християнська абетка»²

¹ https://svichado.com/vydannya_dlya_molodi_i_ditey/doschkilna/virshiki-dlya-divchatok-i-hlop%CA%BCyat (06.01. 2022)

² <https://www.yakaboo.ua/ua/hristijans-ka-abetka.html> (06.01.2022).

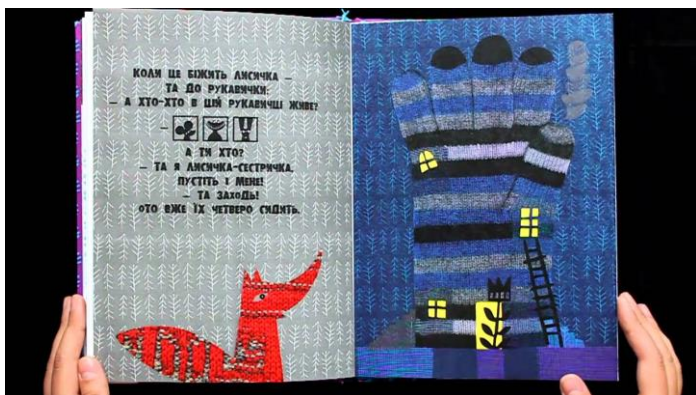
Іл. 3. Над вертепом звізда ясна. Різдвяні саморобки³

Іл. 4. С'юзен Кулідж «Невгамовна Кейті»⁴

³ https://svichado.com/vydannya_dlya_molodi_i_ditey/molodschyj_schkilnyj_vik/nad-vertepom-zvizda-yasna--rizdvyani-samorobki (06.01.2022).

⁴ https://www.yakaboo.ua/ua/nevgamovna-kejti.html#media_popup_photos (06.01.2022).

Іл. 5. Творча майстерня Аграфка. Рукавичка | Art Studio Agraфka.

The Mitten⁵

Література:

1. Львівська Національна Академія Мистецтв / ЛНАМ. Веб ресурс. URL: <http://www.lnam.edu.ua/> (дата звернення: 06.04.18).

2. Сидоренко В. Д. Візуальне мистецтво від авангардних зрушень до новітніх спрямувань : Розвиток візуального мистецтва України ХХ–ХХІ століть / Ін-т проблем сучасн. мист-ва Акад.мист-в України. Київ : ВХ [студіо]. 2008. 187 с.: іл.

3. Славова М. Дитяча книга: в дорозі чи в глухому куті? Про її сьогоденний соціокультурний стан / М. Славова. *Бібліотечна планета*. 2001. № 1. С. 38–39.

4. Яців Р. М. Модерна окциденція мистецького Львова. *Образотворче мистецтво*. 2007. № 2. С. 10–11.

5. Мельник О. Комп'ютерна графіка у сучасній книжковій ілюстрації : проблеми техніки та стилю / О. Мельник // *Наукові записки*. Серія : Мистецтвознавство. 2015. №1. С. 157–161.

6. Буквоїд / Культура. Веб ресурс. URL: <http://bukvoid.com.ua/events/culture/2014/05/16/073736.html> (дата звернення: 10.05.19).

7. Зографос / ілюстрації. Веб ресурс. URL: <http://zografos.org.ua/illustrations.html> (дата звернення: 20.05.19).

8. Видавництво Старого Лева. Веб ресурс. URL: http://starylev.com.ua/index.php?route=site/authors/view&author_id=155 (дата звернення: 02.04.17).

⁵ <https://www.youtube.com/watch?v=bbjBB4EtW1w> (06.01.2022).

9. Художник як співавтор / Літакцент. Веб ресурс. URL: <http://litakcent.com/2011/09/13/hudozhnyk-jak-spivavtor/> (дата звернення: 03.02.19).

10. Огар Емілія. Культура сучасної дитячої книжки // Видавнича галузь і кадри: досягнення, проблеми, перспективи: Науково-практ. зб. Львів : Аз-Арт. 2002. С. 138–147.

11. Тесленко Інна. Дитяча книга: деградує чи прорветься Україна? // ІА ZIK. Веб ресурс. URL: <http://zik.ua/ua/news/2013/05/11/406820> (дата звернення: 09.08.2022).

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-267-1/24>

**FORMATION OF KNOWLEDGE IN «PHILOSOPHY»
AS A MANDATORY COMPONENT OF FUNDAMENTAL CLASSICAL
UNIVERSITY EDUCATION AND IN «PHILOSOPHY OF SCIENCE»
FOR THE PREPARATION OF DOCTORS OF PHILOSOPHY (PHD)**

**ФОРМУВАННЯ ЗНАТЬ З «ФІЛОСОФІЇ» ЯК ОБОВ'ЯЗКОВОЇ
СКЛАДОВОЇ ФУНДАМЕНТАЛЬНОЇ КЛАСИЧНОЇ
УНІВЕРСИТЕТСЬКОЇ ОСВІТИ ТА З «ФІЛОСОФІЇ НАУКИ»
ДЛЯ ПІДГОТОВКИ ДОКТОРІВ ФІЛОСОФІЇ (PHD)**

Marukhovska-Kartunova O. O.

*Candidate of Philosophical Science, Associate
Professor, Head of Social Sciences Section,
Professor at the Department of the of Foreign
Languages and General Education Disciplines
of the University of Economics and Law
«KROK», Kyiv, Ukraine*

Маруховська-Картунова О. О.

*кандидат філософських наук, доцент,
зав. секції суспільних наук, професор
кафедри іноземних мов та
загальноосвітніх дисциплін
Університету економіки та права
«КРОК», м. Київ, Україна*

Однією з основних тенденцій сучасної системи вищої освіти стає фундаментальність та універсальність знань як основа класичної університетської освіти, при цьому на перше місце виступають саме загальнотеоретичні, фундаментальні та міждисциплінарні знання, а не тільки вузькоспеціалізовані утилітарні знання та вміння. Вітчизняні науковці все частіше зазначають про необхідність повернення до фундаментальної класичної університетської освіти, тому що без формування цілісної наукової картини світу та без оволодіння системним знанням підготовка сучасного фахівця, здатного до навчання впродовж всього життя зовсім неможлива.